

SYYYHY

Syyhy (Scabies) on syyhypunkin aiheuttama ihmisen loistauti. Punkit ovat hyvin pieniä ja elävät ihoon kaivamissaan käytävissä. Kutina ja näppylät johtuvat ihon herkistymisestä punkeille ja niiden eritteille. Syyhy on edelleen yleinen.

Oireet

Tavallisin syyhyn oire on varsinkin iltaisin ja öisin esiintyvä kutina sormien välissä, ranteissa, pakaraseudussa, rinnassa ja sukupuolielimissä. Muita oireita ovat ihottuma, raapimajäljet, näppylät, vesirakkulat ja 5–10 mm:n mittaiset punkin käytävät sekä raapimisen aiheuttama tulehdus iholla. Oireet kehittyvät 3–6 viikon kuluttua tartunnasta.

Leviäminen

Syyhypunkki tarttuu tiiviissä ihokosketuksessa ihmisestä toiseen. Tartuntoja saadaan seksin yhteydessä ja perhepiirissä. Ryhmissä, kuten lapsilla päivähoitossa tai vanhuksilla laitoshoidossa, syyhy leviää helpommin. Syyhyepidemiaa esiintyy hoitolaitoksissa, jolloin sekä hoitohenkilökunta että omaiset voivat saada tartuntoja. Vain poikkeustapauksissa syyhy leviää kätellessä tai muussa lyhytaikaisessa ihokontaktissa. Syyhypunkki ei elä ihmiskehon ulkopuolella vuorokautta enempää ja leviää siksi hyvin harvoin vuodevaatteiden välityksellä.

Diagnoosi

Varma diagnoosi vaatii syyhykäytävien toteamisen. Lääkäri tai hoitaja voi löytää syyhypunkin käytävän päästä kaivamalla sen nuppineulalla mikroskopoitavaksi.

Hoito

Syyhypunkki häädetään joko paikallishoitoaineella tai tablettilääkityksellä. Hoito toistetaan viikon kuluttua ensimmäisestä häätohoidosta. Lisäksi käytössä olleet vaatteet ja vuodevaatteet vaihdetaan. Kaikki perheenjäsenet hoidetaan samanaikaisesti, oireilevat kahdesti ja kutisemattomat kerran.

Syyhylääkitys

Syyhylääkkeet ovat ilman reseptiä saatava permetriinivoide (Nix®) ja reseptillä saatava ivermektiinitabletti (Scatol®).

Nix® -voide (permetriini; 30 g putkilo)

- Voide levitetään puhtaalle ja kuivalle iholle varpaankärjistä leuankärkeen, niskaan ja korvien seutuun, pikkulapsilla ja vanhuksilla myös hiuspohjaan ja kasvoihin. Erityisen huolellisesti voidetta on levitettävä varpaiden- ja sormienväleihin, kynsireunuksiin, napaan, kainaloihin sekä nivusiin ja ulkoisiin sukuelimiin. Vaikutusaika on aikuisilla 8–15 tuntia ja pikkulapsilla 6–8 tuntia. Keskimääräiset yhteen hoitoon tarvittavat voidemäärät ilmenevät pakkauksen ohjeista. Imeväisille lääkäri määrää käsittelyajan.
- Voidehoidon tehostamiseksi pukeudutaan hoidon ajaksi pitkähihaiseen paitaan ja pitkälahkeisiin housuihin. Jalkoihin laitetaan housujen päälle yltävät puuvillasukat ja käsiin puuvillakäsineet. Pikkulapsen päähän puetaan puuvillainen kypärämyssy.
- Hoidon lopuksi iho pestään vedellä ja saippualla. Jos käsi- ja alapääpesu on välttämätöntä hoidon aikana, voidetta levitetään heti uudelleen näille alueille.
- Nix®-hoito toistetaan viikon kuluttua. Oireettomat perheenjäsenet tai muut kontaktihenkilöt hoidetaan kertaalleen.

Scatol® -tabletit (ivermektiini 3 mg tbl)

- Syyhy voidaan hoitaa myös Scatol® -tableteilla. Ivermektiini-annos on 0,2 mg/ kg. 60-kiloiselle annos on 12 mg eli 4 tablettia kerta-annoksena, mikä on tavallinen aikuisen annos. Scatolia® voidaan käyttää myös yli 5-vuotiaalle/ yli 15 kg painavalle lapselle. 15 kg painavan lapsen annos on 3 mg eli yksi Scatol® -tabletti. Tabletit otetaan kerta-annoksena ruoan kanssa.
- Tablettihoito uusitaan viikon kuluttua. Toistaiseksi sisäistä lääkitystä ei suositella raskaana olevalle tai imettävälle.

Muu hoito

Ensimmäisen syyhyllääkityksen jälkeen syyhyihottumaa hoidetaan voiteella, jossa on kortisonia esim. Hydrocortison® 1%. Voidetta levitetään kahdesti päivässä niin kauan kuin ihottumaa on jäljellä. Kutinaa lievitetään tarvittaessa reseptillä saatavalla tablettilääkityksellä (Atarax®).

Vaatteiden käsittely

Ensimmäisen syyhyllääkekäsittelyn yhteydessä käytössä olleet vaatteet, pyyhkeet ja vuodevaatteet pannaan tavalliseen konepesuun (vähintään 50°C). Jos vaate ei kestä tavallista vesipesua, voidaan se laittaa muovipussissa pakastimeen vuorokaudeksi tai vähintään kolmeksi vuorokaudeksi jätesäkkiin. Käsittelyn jälkeen tavarat kannattaa vielä tuulettaa. Patja ja makuuhuone imuroidaan huolellisesti. Jos Nix® -voide on iholla yön yli, lakanoiden vaihto ja siivous tehdään aamulla hoitovoiteen poispesemisen jälkeen. Tällöin käytetään muovisia suojakäsineitä. Toisen lääkehoidon yhteydessä vaatetus vaihdetaan kuten ensimmäisellä kerralla.

Jälkioireilu

Syhytartunnan aiheuttama kutina ja iho-oireilu kestävät usein 2–4 viikkoa. Se johtuu ihon tulehdusreaktiosta eikä tarkoita syyhyhoidon epäonnistumista. Omin päin ei pidä käyttää Nix[®]-voidetta kahta kertaa enempää, koska voide saattaa myös ärsyttää ihoa. Sekä Nix[®]-voide että ScatoI[®]-tabletit ovat yleensä hyvin siedettyjä. Hoito saattaa joskus epäonnistua eri syistä. Epäselvissä tapauksissa on mentävä uudelleen lääkäriin.

Yhteystiedot

Tarvittaessa ota yhteyttä Lääkärikeskus Minervaan

RAUMA p. 02 838 0800

EURA p. 02 838 0880